

kolmánnal, ha valami ködös hivatkozással nem utalna a főhős életének sorsszerűségére, mint egyetemi hallgatóink életének szimbolumára; ha nem akarná korlátolt ideológiájával a magyar ifjak apostolának feltolni magát.

Hogyan is fest tömören megrajzolva Kolozs Pál magyar «ideál»-ja? Fajtalan, szadista, homoszexuális hajlamú, kegyetlen, törvénytípró, önző, hálátlan, lelki narciszista. A gyilkost nem gonosztevőnek tartja, hanem, mivel az cinikus: *hősnek*. A parasztban nem becsül mást, mint az elégedetlenséget, igényességet.

Helyszűke miatt nem sorolhatjuk fel e «gondolkodás»-mód forrásait, azt azonban fájlatjuk, hogy az újabb nevelői irány a szülők kezéből száműzni akarja a virgácsot.

A «regény» hatásától különben nem kell félteni ifjúságunkat. Kezdő riporteri, helyesebben «volonteur»-stílusban van megírva, híjával minden ígéretnek. Egyetlen erénye itt-ott jelentkező ösztintesége, de legtöbbször ez is pöz. Egy helyen például ezt mondatja a grófi álarc mögé bújt váci-úti hisztérikával: «Milyen büszke vagyok rád (a főhős-szerzőre), hogy te olyan sok ember leszel!» Megnyugtattuk a kissasszonyt: ettől az olvasóháremtől nem kell tartania!

Sz. G.

Szent Ferenc nyomdokain. 1226—1926. (A csonkamagyarországi ferences tartományok kiadása.) Szent Ferenc halálának hétszázéves jubileumára készült ez a hatalmas, *ragyogó kiállítású* emlékkötet. A csonkamagyarországi ferencesek — mint az ajánló bevezetés mondja —: Rendalapító atyjuk, az izzig-vérig katolikus férfiú, *Assisi szent Ferenc* halhatatlan emlékének megdicőülése hétszázadik évfordulóján gyermeki kegyelettel — ajánlották. A munka azonban több a gyermeki kegyelet hűségénél, igazában a magyar tudományos szellem hódolata Szent Ferenc és rendje szelleme előtt. Aligha lehet elgondolni a Szent Ferenc életéhez kapcsolódó tudományos avagy társadalmi szempontot, amelynek feldolgozását e kötet ne nyújtaná. Így tehát tudomány- és kultúrtörténeti irányban a ferencesek mostani kiadványa csatlakozik a cisztercieknek, bencéseknek, dominikánusoknak hasonló jubileumi alkalomból megjelent kötetéhez, amelyek az egyes rendeknek magyar történelmi szolgál-

latait tárgyalták és foglalták össze. A «Szent Ferenc nyomdokain» című munka a ferences szellemnek nem pusztán magyar vonatkozásait vizsgálja, hanem általában európai, mondhatni az egész világra ható kisugárzásait. A magyar ferences szellem egyénisége azért ebben az egyetemes viszonyításban nem halaványodik el, sőt genetikusan távlatot kapván, történetibb eredésű beállításához és kifejtéséhez jut.

A tanulmányok egy részének középontjában *Szent Ferenc alakja* áll. *Prohászka Ottokár* költői finomsággal és művészettel Szent Ferenc áhitatát, *Oslay Oswald* lelki alkatát, *Túri Béla* lelki és szociális jelentőségét, *Madarász István* természetérzékének igazi jellegét rajzolják meg. *Burka Kelemen* a Szent Ferencről való «meglátásokat» foglalja össze. *Dombi Márk* Dante Paradicsomában való szerepét, *Divald Kornél* a művészetre gyakorolt hatását elemezi tudós, meleg gondnal. Ugyancsak Szent Ferenc lelkiségének kifejezését szolgálják a szépirodalmi jellegű cikkek: *Sik Sándor* drámai képe, *Harsányi Lajos* és *Gáspár Jenő* költeményei, *Kincs István* elbeszélése és *Szabó Polykarp* két vegyeskarrá írt, négy-szólamú zenei műve.

A ferences rend tudománytörténeti érdemeit méltatja a tanulmányok legjava része. Méreteivel és mélységével kiváló értekezést nyújt *Schütz Antal*: A klasszikus ferences teológiáról. *Vargha Damján* a ferences szellem és a magyar kódexirodalom kapcsolatát kutatja. *Balanji György* hatalmas tanulmánya a XIII. századi ferencesek diplomáciai szolgálatait méltatja. *Trikál József* a ferences bölcselőkkel, *Mester János* Rogerius Baconnal foglalkozik épen olyan vonzó, mint finom elmével. *Divald Kornél* a ferences szellemnek a művészetre ható erejét szerető tudással vizsgálja. *Hevesi Sándor*-nak egy kissé gyors sodrú cikke a ferencesekről és az európai drámáról épen oly kielégítőenül hagy bennünket, mint *Várady Imre* tanulmánya: Az olasz ferences költőkről, mely nem meríti ki a kérdésnek még a lényegét sem. *Brisits Frigyes* a ferences szónokokról ír összefoglaló tanulmányt, amennyire ez az összefoglalás az anyag hozzáférhetetlensége miatt egyáltalában lehetséges.

A *rendtörténeti szempont* is igen eleven és sokoldalú feldolgozóra talál. A ferences szellemről *Zadravecz István* értekezik költői emelkedettséggel, a

ferences missziókat *Schrotty Pál* méltatja egész új adatokkal. Rendkívül értékesek *Takács Ince* tanulmányai a ferencesek szentföldi érdemeiről, különösen pedig a rend hierarchiájáról és szentjeiről. A ferences hitszellemről *Bölcskey Ödön*, Szent Kláráról *Molnár Arkangyal*, a harmadrendről pedig *Unghváry Antal* írnak meleg elmélyedéssel. Külön ki kell még emelnünk a *Függelék térképsorozatát*, mely a ferences rend elterjedésének földrajzi világgképét szemlélteti.

A jubileumi kötet a ferences rend történelmi és lelki arculatának vonásait minden tiszteletre és elismerésre méltóan ábrázolja élénk. Az bizonyára nem a kiadók áldozatos buzgóságán mult, hogy még egy-két kívánatos tanulmány nem tehetette teljesebbé az itt adott szellemi képet. A ferences szellem így is méltóan ragyog azoknak az érdemeknek a fényében, melyeket a tudomány és szeretet igazsága — ezúttal a hála ihletétől eltelten — állapított meg róla. —i. —n.

Rissányi József újabb versei. (Örök úton.) E. Gyökösfy Endrének ajánlott könyv belső elrendezése igen megkönnyíti a bíráló dolgát. A kötetbe gyűjtött ötvenöt költemény hat csoportra van osztva, melyek fölött az egyes ciklusok főindítékára célzó felírás már előre sejteti azt a hangnemet, melynek továbbfejlesztései és változatai az egymás után következő darabok. Ime: a *Mi* hárman c. ciklusban a szerelmi s a családi érzés szárnyán kezd emelkedni a költő becsvágya, míg a *Babitsnak dedikált Örök úton* felírású csoport versei az életproblémákkal viaskodó lélek visszhangjai. «Az eltalált dal» *Gáspár Jenőnek* szánt ciklusában csüggeteg önelemzés keresi a formákbaöntés titkait, olykor hatásos, bár a szokásosnál keményebb plaszticitással alakítva a témát. (A *dal.*) A *Bodor Aladárnak* «küldött» *Vergődő* magyarságom címen egybefoglalt versek politikai és szociális sebeinket tárják fel bús hegedűszóban. A *Harsányinak*, *Herczegnek*, *Móriczknak*, *Surányinak* és másoknak dedikált darabok egyike-másika *Jókai (Noemi vár)* és *Katona (Eredj Tiborc)* reminiscenciákkal ékes, jó fémljelzéseiül a szerző ihletforrásának. A hátralévő két csoport felírásai: *Vázlatok és Ünnepi fátylak*. Az utóbbi *Sajó Sándornak* van ajánlva s egy *Jókaihoz*, meg *Széchenyihez* irt alkalmi verses megemlékezést foglal magában.

Az előbbi csoport csendéletszerű hangulatképeivel a *Horizont* művészeinek kedveskedik a szerző, itt se mulasztván el az irodalmi s közéleti nevezetésegeknek (pl. *Tormay C.-nek*, *Porzsozt K.-nak* stb.) való ajánlást.

Új köteté bizonyossága szerint *Rissányi* a kor nyugtalanságára költőileg reagáló lélek. Mélyebb gyökerű élet-szemléletének rokonszenves vonása, hogy költészete nem merül ki keserű szölamok hangoztatásában. Művészi szöntöne sorsunkban biztatót is lát, miáltal néha eszményi magasságba lendül és ha a jelek nem csalnak, tehetségének ily irányú erősödése még sok gyönyörűséget fog szerezni az olvasóknak.

B. Gy.

Pivány Jenő: Magyar-amerikai történelmi kapcsolatok a Columbus előtti időkől az amerikai polgárháború befejezéséig. Bpest, 1926. 1—55. l. Inkább összefoglalása az érdekes tárggyal összefüggő, még feldolgozásra váró feladatoknak, mint új eredmények előtárása. Egyes részei (pl. *Amerika* nevének kapcsolatba hozása a *mi Szent Imre* hercegünk nevével; magyar résztvevők az első felfedezésekben és telepítésekben, majd az amerikai szabadságharcban és polgárháborúban) méltán kelthetik fel a nagyközönség érdeklődését és igen alkalmasak arra, hogy Amerikában is figyelmet ébreszenek irántunk. Kár, hogy a szerző, e kérdés régi munkása, nem aknázza ki mélyebben az újonnan szabaddá lett levéltárakat, úgy itt nálunk, mint odaát. Előadását higgadt kritika és az anyag fölötti teljes uralom jellemzi. A régebbi közlések és *Teleky Károly* szakgyűjteménye adatainak összefoglalásával hasznos vezérfonalat nyújtott a szerző a következő kutatások számára. —jn—

A szabadfalvi pap leánya. Verses regény, még pedig az a *Byron-modorú*, mely *Arany János Bolond Istókja* óta oly kedvelté vált nálunk a mult század második felében. *Arany László* szép műve, A délibábok hőse, meg *Gyulai töredékül* maradt *Romhányija* e típus legemlékezetesebb és legismertebb képviselői. Az a szerző, hol érzékenyen elvesztglő, hol prózai teketóriátlansággal tovasiető, egyes mozzanatokot olykor pointe-be kivillantó, máskor huzamos associációkkal kiszélesítő elbeszélőmodor, mely e műfajváltozat sajátja, úgy látszik, nagyon illik a ma-